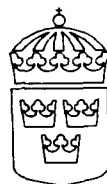

Regeringens proposition

1988/89:17

om upphävande av vissa kyrkoförfattningar, m. m.

Prop.
1988/89:17

Regeringen förelägger riksdagen vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 13 oktober 1988 för den åtgärd och det ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Margot Wallström

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen behandlas frågan om en samlad lagstiftning för svenska kyrkan.

Dessutom föreslås att ett antal lagar på det kyrkliga området och vissa bestämmelser i 1686 års kyrkolag upphävs. Förslagen rör – förutom sådana föreskrifter som numera saknar betydelse – bl. a. föreskrifter i ämnen där kyrkomötet med stöd av lagen (1982:942) om svenska kyrkan får meddela egna föreskrifter.

Författningarna och föreskrifterna föreslås upphäva vid utgången av år 1988.

1 Förslag till Lag om ändring i kyrkolagen

Härigenom föreskrivs i fråga om kyrkolagen
dels att 2 kap. 3, 4 och 8 §§, 11 kap. 12 §, 19 kap. 6 och 18 §§, 21 kap., 22 kap. 1 och 2 §§, 23 kap. 1 § samt 26 kap. 6 och 8 §§ skall upphöra att gälla,
dels att bestämmelserna i 27 kap. 1 § till den del dessa avser skyldighet att underrätta regeringen om uppförandet av kyrkobyggnader skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

2 Förslag till Lag om upphävande av tio lagar på det kyrkliga området

Härigenom föreskrivs följande.

Följande lagar skall upphöra att gälla vid utgången av år 1988, nämligen

1. lagen (1898:90 s. 1) innefattande ändring i 2 kap. 3 § kyrkolagen,
2. lagen (1910:29 s. 2) innefattande ändring i 2 kap. 3, 4 och 8 §§ kyrkolagen,
3. lagen (1925:456) angående anlitande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift,
4. lagen (1927:25) innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång,
5. lagen (1927:26) innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål,
6. lagen (1927:28) innefattande bestämmelser angående högmässogudstjänsts förrättande å annan plats än i kyrka,
7. lagen (1942:118) om anordnande av högmässogudstjänst såsom barn-gudstjänst,
8. lagen (1968:738) med vissa bestämmelser om godkännande av kyrko-byggnad,
9. lagen (1975:1190) om andra allmänna gudstjänster än högmässa,
10. lagen (1975:1192) om ändring i kyrkolagen.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 oktober 1988

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdsen, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Wallström.

Föredragande: statsrådet Wallström

Regeringens proposition om upphävande av vissa kyrkoförfattningar, m. m.

I Inledning

De grundläggande föreskrifterna inom den svenska kyrkorätten finns fortfarande i 1686 års kyrkolag. Under århundradena därefter har ett stort antal bestämmelser tillkommit i annan lagstiftning utan att motsvarande föreskrifter i kyrkolagen har upphävts eller ändrats. Genom ändrade samhällsförhållanden har ett antal föreskrifter i kyrkolagen och anslutande författningar blivit obsoleta.

Den 1 januari 1983 trädde den s. k. kyrkomötesreformen i kraft. De då genomförda ändringarna i punkt 9 övergångsbestämmelserna till regeringsformen innebar dels nya former för beslutande av lag på det kyrkliga området, dels en ändrad fördelning mellan riksdagen, regeringen och kyrkomötet i fråga om kompetensen att meddela föreskrifter i vissa kyrkliga ämnen.

Under våren 1983 tillsattes kyrkoförfattningsutredningen (utredare: hovrättspresidenten Carl Axel Petri) med uppgift att gå igenom och ställa samman gällande författningar på kyrkans område. Utredningen skulle också undersöka om de författningar som inte borde upphävas kunde föras in i andra författningar eller föras samman i helt nya författningar.

I betänkandet (Ds C 1983:18) Kyrkoförfattningar I presenterade utredningen en sammanställning av 362 formellt gällande författningar på det kyrkliga området. Av dessa har redan ett drygt hundratal upphävts eller ersatts med andra författningar (jfr bl. a. prop. 1984/85:63).

I sitt slutbetänkande (SOU 1987:4 och 5) En ny kyrkolag m. m. har kyrkoförfattningsutredningen lagt fram förslag till en ny kyrkolag, som innefattar en samlad lagstiftning för svenska kyrkan. Utredningen har därvid föreslagit att 1686 års kyrkolag samt ytterligare ett antal författningar på det kyrkliga området upphävs. Kyrkoförfattningsutredningens betänkande remissbehandlades under hösten 1987. De närmare fyrtio inkomna remissvaren finns i en sammanställning från civildepartementets rättssekretariat (Ds 1988:31).

Svenska kyrkans centralstyrelse har i framställningar den 16 oktober 1986 och den 17 mars 1988 begärt att lagen (1927:25) innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång, lagen (1942:118) om anordnande av högmässogudstjänst såsom barn gudstjänst och lagen (1975:1190) om andra

allmänna gudstjänster än högmässa upphävs, liksom vissa föreskrifter i kyrkolagen och ändringsförfattningar till lagen. Utöver de föreskrifter som centralstyrelsen i sina båda skrivelser har begärt upphäva medför bl. a. den nya kyrkohandboken för svenska kyrkan som 1986 och 1987 års kyrkomöten har antagit, att ytterligare några föreskrifter i kyrkolagen bör upphävas (se avsnitt 2.2.1).

Regeringen har den 2 juni 1988 (Reg. Skr. 1988:2) beslutat att inhämta kyrkomötets yttrande över inom civildepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i kyrkolagen,
2. lag om upphävande av tio författningar på det kyrkliga området,
3. lag om ändring i kyrkolagen,
4. lag om upphävande av fyra författningar på det kyrkliga området,
5. lag om landgille och städja för vissa församlingskyrkors fastigheter i Lunds och Göteborgs stift.

Vidare beslutade regeringen att bereda kyrkomötet tillfälle att ta del av vad som hade anförts om en samlad lagstiftning för svenska kyrkan.

Kyrkomötets yttrande (kyrkomötets skrivelse 1988:12 och kyrkolagsutskottets betänkande 1988:10) bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1 och 2*.

Kyrkomötet har i sitt yttrande godtagit lagförslagen och instämt i bedömningen när det gäller en samlad lagstiftning för svenska kyrkan.

Av de till kyrkomötet i Reg. Skr. 1988:2 överlämnade lagförslagen tar jag i det följande upp endast de två första förslagen (avsnitten 2.2.1, 2.2.3 och 2.2.4). Förslagen under p. 3 och 4 ovan, som är avsedda att träda i kraft vid årsskiftet 1989/90, avser jag återkomma med under våren 1989. Lagförslaget under p. 5 ovan har tagits upp i det lagstiftningsärende som regeringen tidigare i dag har behandlat och som avser kompletteringar till reformen av svenska kyrkans organisation på lokal- och stiftsplanen.

I det följande tar jag också upp frågan om att upphäva 19 kap. 18 § kyrkolagen (avsnitt 2.2.2). 1988 års kyrkomöte har anhållit att regeringen föreslår riksdagen att denna bestämmelse upphävs. Kyrkomötets skrivelse 1988:18 och kyrkolagsutskottets betänkande 1988:13 bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3 och 4*.

2 Föredraganden

2.1 En samlad lagstiftning för svenska kyrkan

Min bedömning: Regeringen bör inte nu lägga fram något förslag till en samlad lagstiftning för svenska kyrkan, utan först avvakta att det pågående reformarbetet på kyrkans område i huvudsak genomförs.

Kyrkoförfattningsutredningens förslag: Utredningen har föreslagit att de centrala reglerna om svenska kyrkan förs samman i en ny kyrkolag. Lagen föreslås innehålla bestämmelser om medlemskap i svenska kyrkan, svenska kyrkans organisation och personal, kyrklig egendom samt kyrkliga val. Lagförslaget innehåller 571 paragrafer fördelade på 21 kapitel. Utanför lagen

har lämnats begravnings- och folkbokföringsförfattningarna. De grundläggande föreskrifterna om svenska kyrkan som trossamfund och om kyrkomötet som en församling av valda ombud för svenska kyrkan som finns intagna i lagen (1982:942) om svenska kyrkan (ändrad senast 1985:868) har av konstitutionella skäl inte tagits med i lagförslaget. Utredningen har föreslagit att den nya kyrkolagen skall träda i kraft den 1 januari 1990.

Remissinstanserna: Utredningens förslag om en samlad kyrkolagstiftning möts positivt av samtliga remissinstanser. Uppfattningarna går däremot något isär när det gäller omfattningen av, innehållet i och formerna för en sådan lagstiftning. Några remissinstanser föreslår en senare tidpunkt för ikraftträdandet.

Kyrkomötet instämmer i min bedömning (KL 1988:10 s. 7. kskr. 12).

Skälen för min bedömning: Kyrkoförfattningsutredningen har i förslaget till en ny kyrkolag i sak utgått från gällande författningar, som huvudsakligen endast bearbetats redaktionellt och språkligt. Utredningen har dock arbetat in de författningsändringar som föreslagits av kyrkomusikerutredningen (Kn 1980:04) i betänkandet (SOU 1985:55) *Musiken i svenska kyrkan*, 1982 års kyrkokommitté (Kn 1982:05) i slutbetänkandet (SOU 1986:17 och 18) *Framtid i samverkan och kyrkobyggnadsutredningen* (C 1984:01) i betänkandet (Ds C 1986:11) *Kulturhistorisk tillsyn över den kyrkliga miljön*. Sedan utredningen presenterade sitt förslag våren 1987 har betydande ändringar av författningsunderlaget beslutats eller aviserats. Dessa får mer eller mindre påtaglig betydelse för innehållet och dispositionen i en eventuell samlad kyrkolagstiftning. Jag vill här peka på några sådana områden.

Kyrkokommitténs förslag har överarbetats och i stora delar tagits in i de sex nya lagar och ändringar i aderton andra författningar som riksdagen har beslutat om den 8 april 1988 (prop. 1987/88:31 och 67, KU 30, rskr. 181). Detsamma gäller de av kyrkoförfattningsutredningen föreslagna bestämmelserna om prästämbetet, vilka dock har utvidgats till att avse det kyrkliga ämbetet i vidare bemärkelse. Lagarna träder i kraft den 1 januari respektive den 1 juli 1989. Organisationsreformen på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan kommer därefter – som kyrkokommittén också föreslagit – att vara genomförd i alla delar den 1 januari 1992.

Kyrkomusikerutredningens förslag har överarbetats av en arbetsgrupp (C 1987:A) inom civildepartementet. Arbetet har resulterat i prop. 1987/88:144 om musiken i svenska kyrkan, som för närvarande behandlas i riksdagen. I propositionen föreslås en ny lag om kyrkomusiken i svenska kyrkan. Lagen avses träda i kraft den 1 januari 1990.

Kyrkobyggnadsutredningens förslag har – med undantag för dess förslag om s. k. övertaliga kyrkor – arbetats in i 4 kap. lagen (1988:950) om kulturminnen m. m. Lagen antogs av riksdagen den 8 juni 1988 (prop. 1987/88:104, KrU 21, rskr. 390). Med anledning av vad som har förutskickats i den proposition som låg till grund för riksdagens nyssnämnda beslut föreslår jag att vissa föreskrifter i 26 och 27 kap. 1686 års kyrkolag samt lagen (1968:738) med vissa bestämmelser om godkännande av kyrkobyggnad upphävs (se avsnitt 2.2.3).

Utöver detta pågår ett kompletterande utredningsarbete i olika frågor på kyrkans område. Inom civildepartementet sker bl. a. en utvärdering av 1982

års kyrkomötesreform. Vidare ser en särskild arbetsgrupp (C 1987:C) över de olika föreskrifterna för de icke-territoriella församlingarna. Jag vill i sammanhanget också nämna att det för närvarande inom civildepartementet pågår ett arbete med att se över reglerna för förvaltningen av vissa äldre domkyrkor, föreskrifterna om den kyrkliga beredskapen samt vissa kyrkliga valfrågor. Under våren 1988 har under finansdepartementet tillsatts en kommitté som skall utreda formerna för överförandet av huvudmannaskapet för folkbokföringen till de lokala skattemyndigheterna och försäkringskassorna under år 1991. I det utredningsarbetet kommer att ingå frågor av betydelse för lagstiftningen på det kyrkliga området.

Det omfattande reformarbete som jag kortfattat har beskrivit beräknas vara i allt väsentligt slutfört och genomfört till år 1992.

Under år 1989 påbörjas och genomförs i stora delar en omfattande förändring av organisationen på kyrkans lokal- och stiftsplan. Som några remissinstanser har framhållit finns det flera skäl som talar för att vänta med en samlad lagstiftning för svenska kyrkan. Det är sålunda enligt min mening lämpligt att den nya organisationen får genomföras och verka en tid innan de nyligen beslutade lagarna tas in i en samlad lag för svenska kyrkan. Vidare bör resultatet av pågående utredningsarbete avvaktas, innan förslag läggs fram om en samlad kyrkolagstiftning. Därtill bör det, med hänsyn till vad flera remissinstanser har framhållit, närmare övervägas om det inte går att i en samlad lagstiftning för svenska kyrkan arbeta in sådana föreskrifter som i dag måste ges i lagen (1982:942) om svenska kyrkan. Detta förutsätter att begreppet "lagen om svenska kyrkan" mönstras ut ur övergångsbestämmelserna till regeringsformen.

Det fortsatta reformarbetet bör vidare ske så, att kyrkan ges tillräcklig tid att överväga vilka föreskrifter som behövs efter ett upphävande av 1686 års kyrkolag och därtill hörande författningar.

Jag lägger därför inte nu fram något förslag till en ny kyrkolag, utan avser att senare komma åter till regeringen i dessa lagstiftningsfrågor.

2.2 Upphävande av äldre författningar m. m.

2.2.1 Föreskrifter inom kyrkomötets normgivningskompetens

Mitt förslag: På det kyrkliga området upphävs vid utgången av år 1988 flera författningar och ett antal föreskrifter i 1686 års kyrkolag. De gäller sådana ämnen där kyrkomötet har möjlighet att meddela egna föreskrifter.

Kyrkoförfattningsutredningens förslag överensstämmer i huvudsak med mitt (slutbetänkandet del 1 s. 35–43 och 210–213). Utredningen har dock föreslagit att 1686 års kyrkolag upphävs i dess helhet.

Remissinstanserna: Utredningens förslag i nu aktuella delar lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser.

Kyrkomötet tillstyrker förslaget (KL 1988:10 s. 7, kskr. 12).

Skälen för mitt förslag: Som framgår av avsnitt 2.1 avser jag inte nu att lägga fram något förslag om att upphäva 1686 års kyrkolag. Jag föreslår i

stället i det följande att skilda föreskrifter i kyrkolagen upphävs i samband med att andra tillhörande eller närstående författningar upphävs.

Den närmare fördelningen av normgivningskompetensen mellan staten och kyrkan sker genom att riksdagen delegerar normgivningskompetens till kyrkomötet i de ämnen som anges i punkt 10 övergångsbestämmelserna till regeringsformen. Normgivningskompetensen delegeras genom föreskrifter i lagen (1982:942) om svenska kyrkan. Enligt 7 § nämnda lag har kyrkomötet getts möjlighet att genom kyrklig kungörelse meddela föreskrifter i följande ämnen: svenska kyrkans lära, svenska kyrkans böcker, svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar, kollekt, central verksamhet för evangelisation, mission och övrigt utlandsarbete samt diakoni, kyrkomötets arbetssätt samt verksamheten hos myndigheter under kyrkomötet. Enligt ett i riksdagen vilande lagförslag ges kyrkomötet från och med den 1 juli 1989 befogenhet att meddela föreskrifter också om det kyrkliga ämbetet (jfr prop. 1987/88:31 avsnitt 4).

Kyrkomötet har med stöd av det givna bemyndigandet beslutat bl. a. kyrklig kungörelse (SKFS 1983:3) om Den svenska evangelieboken (ändrad senast SKFS 1988:5), kyrklig kungörelse (SKFS 1986:2) om antagande av ny psalmbok för svenska kyrkan samt kyrklig kungörelse (SKFS 1986:3) om antagande av ny kyrkohandbok för svenska kyrkan (omtryckt SKFS 1987:2).

Jag vill även erinra om att äldre regeringsförfattningar inom kyrkomötets normgivningsområde viker för nya föreskrifter som har beslutats av kyrkomötet och dess organ (punkt 3 övergångsbestämmelserna till 1982 års ändringar i punkt 9 övergångsbestämmelserna till regeringsformen). Det är emellertid förutsatt att regeringen fortlöpande – efter framställningar från kyrkomötet – upphäver konkurrerande regeringsförfattningar. Jag avser också att senare efter samråd med svenska kyrkans centralstyrelse föreslå regeringen att i enlighet med förslag av kyrkoförfattningsutredningen upphäva ett stort antal sådana författningar.

Förutom upphävande av 1686 års kyrkolag har kyrkoförfattningsutredningen föreslagit att bl. a. följande sex lagar skall upphävas den 1 januari 1990, nämligen

1. lagen (1927:25) innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång,
2. lagen (1927:26) innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål,
3. lägen (1927:28) innefattande bestämmelser angående högmässogudstjänsts förrättande å annan plats än i kyrka,
4. lagen (1942:118) om anordnande av högmässogudstjänst såsom barn-gudstjänst,
5. lagen (1975:1190) om andra allmänna gudstjänster än högmässa,
6. lagen (1976:173) om gemensamt nattvarvsfirande mellan svenska kyrkan och andra kristna samfund i landet.

De angivna sex lagarna ligger samtliga inom området för kyrkomötets normgivningskompetens. Lagarna bör därför i mån av behov ersättas av en inomkyrklig reglering. Kyrkomötet har redan beslutat om en ny kyrkohandbok, som i sin helhet trätt i kraft påskdagen 1988. Några av föreskrifterna och anvisningarna i den nya kyrkohandboken kommer – liksom redan får anses

ha gällt för 1942 års kyrkohandbok – att stå i strid med vissa bestämmelser i 19 och 21–23 kap. kyrkolagen. Möjligheterna för kyrkomötet att meddela föreskrifter om det kyrkliga ämbetet berör bl. a. vissa bestämmelser i 19 kap. kyrkolagen. Som anges i prop. 1987/88:31 (avsnitt 4.5) bör föreskrifterna i lagen (1982:942) om svenska kyrkan om prästämbetet (13–15 §§) upphävas när av kyrkomötet meddelade föreskrifter om det kyrkliga ämbetet träder i kraft. Jag avser att efter samråd med svenska kyrkans centralstyrelse återkomma till regeringen med förslag i dessa frågor vid ett senare tillfälle.

Efter förslag av svenska kyrkans centralstyrelse har 1988 års kyrkomöte beslutat dels en kyrklig kungörelse (SKFS 1988:2) om firande av nattvard, m. m. i vilken regleras bl. a. icke prästvigdas medverkan vid nattvardens utdelande, dels en kyrklig kungörelse (SKFS 1988:3) om platsen för prästvigning, m. m.

Centralstyrelsen har begärt att bl. a. lagen (1927:25) innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång och lagen (1975:1192) om ändring i kyrkolagen skall upphävas vid utgången av år 1988. Däremot bör enligt centralstyrelsens mening lagen (1976:173) om gemensamt nattvardsfirande mellan svenska kyrkan och andra kristna samfund i landet upphävas tidigast vid utgången av år 1989. Jag lägger därför inte nu fram något förslag beträffande denna lag.

Eftersom jag, som framgått av avsnitt 2.1, inte avser att föreslå att 1686 års kyrkolag ersätts med en ny samlad kyrkolagstiftning före år 1992, har jag inte något att erinra mot att övriga berörda lagar redan nu upphävs. Det innebär i sin tur att ett antal stadganden i kyrkolagen och tillhörande ändringsförfattningar samtidigt bör upphävas. De föreskrifter som berörs är följande:

- 2 kap. 3 § kyrkolagen om gudstjänster på sön- och högtidsdagar samt veckopredikningar med tillhörande ändringsförfattningar, lagen (1898:90 s. 1) innefattande ändring i 2 kap. 3 § kyrkolagen och lagen (1910:29 s. 2) innefattande ändring i 2 kap. 3, 4 och 8 §§ kyrkolagen,
- 2 kap. 4 § kyrkolagen om ottesång,
- 2 kap. 8 § kyrkolagen om passionspredikningar m. m.,
- lagen (1975:1191) om ändring i kyrkolagen,
- 11 kap. 12 § kyrkolagen om platsen för nattvardens utdelande,
- 19 kap. 6 § kyrkolagen om villkor för ordination av en präst,
- 21 kap. kyrkolagen om sätt att ordinera en vald biskop,
- 22 kap. 1 och 2 §§ kyrkolagen om plats för prästvigning och om vigningsakten,
- 23 kap. 1 § kyrkolagen om installation av kyrkoherde i en församling.

Över vad jag här föreslagit har kyrkomötet yttrat sig och har därvid tillstyrkt upphävandena.

Jag föreslår alltså att nu berörda lagar och de angivna föreskrifterna i kyrkolagen upphävs vid utgången av år 1988.

Mitt förslag: 19 kap. 18 § kyrkolagen upphävs vid utgången av år 1988.

Kyrkomötets förslag överensstämmer med mitt (KL 1988:13, kskr. 18).

Skälen för mitt förslag: 19 kap. 18 § kyrkolagen innehåller föreskrifter om vad en präst skall iaktta om han vill resa bort från sin församling och om tjänstens uppehållande genom en annan präst i sådant fall. Paragrafen innehåller också en bestämmelse om straff vid försummelse i denna del eller vid lång bortovaro från församlingen utan giltigt skäl.

Till behandling vid 1988 års kyrkomöte förelåg en motion (1988:27) om att öppna möjligheter för församlingspräster att i tjänsten delta och medverka vid konfirmand- och ungdomsläger samt annan församlingsverksamhet som förläggs utanför pastoratets gränser samt om möjlighet för domkapitlet att i förekommande fall därvid utse vikarier och vice pastor.

Av kyrkolagsutskottets utredning (se KL 1988:13) framgår att bestämmelserna i 19 kap. 18 § kyrkolagen avser förhållanden som i dag är till största delen reglerade i annan ordning. Kyrkoförfattningsutredningen har också i sitt slutbetänkande (SOU 1987:4) En ny kyrkolag m. m. gjort bedömningen att paragrafen numera saknar praktisk betydelse (s. 39).

Som utskottet visat har kyrkolagsbestämmelsen dock tagits till intäkt för att präster inte medges rätt att i tjänsten delta i olika typer av församlingsverksamhet utanför pastoratet. Att olika synsätt råder på tillämpligheten av ifrågavarande stadgande är enligt utskottets mening inte tillfredsställande. Utskottet anser inte heller att en gammal bestämmelse i kyrkolagen skall vara ett hinder för berörda parter på arbetsmarknaden att i avtal kunna reglera sådant som är angeläget och nödvändigt för ett väl fungerande församlingsliv. Exempel härpå är det i motionen framförda önskemålet.

Jag delar kyrkolagsutskottets uppfattning och biträder kyrkomötets förslag att 19 kap. 18 § kyrkolagen upphävs vid utgången av år 1988. Såsom utskottet påpekat ankommer det sedan på arbetsmarknadens parter att lösa de frågor som aktualiseras av kyrkomötesmotionen i sedvanliga arbetsrättsliga former, utan hinder av de begränsningar som synes följa av nuvarande kyrkolag.

2.2.3 Föreskrifter om kyrkobyggnader och kyrkliga inventarier

Mitt förslag: Lagen (1968:738) med bestämmelser om godkännande av kyrkobyggnad liksom föreskrifterna i 26 och 27 kap. kyrkolagen om godkännande av staten för att uppföra en kyrka eller anlägga en kyrkotomt eller för att avyttra kyrkliga inventarier upphävs.

Föreskrifterna i 26 kap. kyrkolagen om förvaring av kyrkliga inventarier upphävs också.

Kyrkomötet tillstyrker förslaget (KL 1988:10 s. 9, kskr. 12).

Skälen för mitt förslag: För kyrkobyggnaderna och deras inventarier finns grundläggande föreskrifter i 1686 års kyrkolag. I 26 kap. 6 § kyrkolagen

stadgas bl. a. ett förbud att överlåta lös egendom som tillhör kyrkan. I 8 § samma kapitel finns bestämmelser om förvaring av kyrkans egendom i kyrkokistor. Bestämmelserna i kyrkolagen om kyrkliga inventarier kompletteras med bestämmelser i förordningen (1942:929) om vården av vissa kyrkliga inventarier (ändrad senast 1976:501). Enligt 27 kap. 1 § kyrkolagen skall bl. a. regeringen underrättas då någon ämnar bygga en kyrka eller ett kapell. I lagen (1968:738) med bestämmelser om godkännande av kyrkobyggnad föreskrivs emellertid att – utan hinder av nämnda lagrum i kyrkolag – ett förslag till uppförande av församlings kyrkobyggnad får godkännas av den myndighet som regeringen bestämmer. Enligt 28 § 2 mom. kungörelsen (1920:744) med föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet (ändrad senast 1968:739) granskas och godkänns förslag till kyrkobyggnader av riksantikvarien (dvs. riksantikvarieämbetet och statens historiska museer). I samma författning finns också ytterligare föreskrifter i fråga om till-, på- eller ombyggnad samt rivning eller flyttning av bl. a. kyrkobyggnader.

Som jag tidigare har nämnt har riksdagen nyligen antagit lagen (1988:950) om kulturminnen m. m. I dess 4 kap. finns bestämmelser om kyrkliga kulturminnen. Enligt förarbetena till lagen (prop. 1987/88:104, s. 59 ff) skall statens tillsyn över kyrkobyggnader och begravningsplatser samt kyrkliga inventarier begränsas till att tillgodose enbart de kulturhistoriska intressena, inbegripet de konstnärliga värdena. Däremot skall liksom hittills domkapitlets yttrande inhämtas över förslag till en ny kyrka eller kyrkotomt. I propositionen anges att regeringen avser att upphäva bl. a. 1942 års förordning och 1920 års kungörelse. För att helt genomföra de uttalade intentionerna att öka kyrkans frihet också på detta område, krävs emellertid att nämnda bestämmelser i 26 och 27 kap. kyrkolagen samt 1968 års lag upphävs i samband med att lagen om kulturminnen m. m. träder i kraft den 1 januari 1989. Jag föreslår därför att så sker.

2.2.4 Lagen (1925:456) angående anlitande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift

Mitt förslag: Möjligheterna till räntefria lån från kyrkofonden för uppförande av prästgårdar i vissa delar av Härnösands och Luleå stift skall upphöra. 1925 års lag i detta ämne skall upphävas.

Kyrkoförfattningsutredningens förslag överensstämmer med mitt (slutbetänkandet del 1 s. 121–128).

Remissinstanserna: Utredningens förslag har lämnats utan erinran av remissinstanserna.

Kyrkomötet tillstyrker förslaget (KL 1988:10 s. 8, kskr. 12).

Skälen för mitt förslag: Enligt lagen (1925:456) angående anlitande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift (ändrad 1951:576) får regeringen medge att från kyrkofonden lämnas räntefria lån till pastorat för att bygga prästgårdar i Härnösands och Luleå stift. Förutsättningen för att ett dylikt lån skall kunna lämnas är att det saknas en tjänlig prästgård i pastoratet för en kyrkoherde eller komminister som är stationerad på en ort av utpräglad ödesbygdskaraktär. En ytterligare

förutsättning är att nybyggnaden av en prästgård med hänsyn till de ekonomiska förhållandena i pastoratet måste anses medföra en oskäligt stor börda för pastoratet och dess innevånare.

1925 års lag lär i praktiken ha tillämpats endast en gång. Detta skedde år 1967 då ett lån lämnades till ett pastorat i Härnösands stift. Genom ändringar i lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader (ändrad senast 1987:76) har från och med år 1983 kyrkofonden fått en ny och väsentligt utvidgad funktion när det gäller att utjämna kostnaderna mellan församlingar och pastorat. Den nya kyrkofondslagen, som träder i kraft den 1 januari 1989, innebär ingen väsentlig ändring vad gäller möjligheterna att ge pastoraten allmänt och extra utjämningsbidrag. Till detta kommer att genom en ändring (SFS 1987:77) i lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord det tidigare tjänstebostads-systemet för präster reformerats. Pastoraten får numera själva bestämma om en tjänstebostad skall tillhandahållas en präst. Den nya kyrkofondslagen är därtill avsedd att i princip uttömmande reglera användningen av kyrkofonden. Det anförda utgör enligt min mening tillräckliga skäl för att upphäva 1925 års lag.

I anslutning till upphävandet av 1925 års lag avser jag att, i enlighet med kyrkoförfattningsutredningens förslag, föreslå regeringen att upphäva ämbetsskrivelsen den 10 december 1971 till statskontoret med provisoriska bestämmelser om lån och anslag ur kyrkofonden för uppförande av prästgårdar å vissa orter.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom civildepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i kyrkolagen,
2. lag om upphävande av tio lagar på det kyrkliga området.

4 Hemställan

Jag hemställer att regeringen

dels föreslår riksdagen

att anta de upprättade lagförslagen

dels bereder riksdagen tillfälle

att ta del av vad jag har anfört om en samlad lagstiftning för svenska kyrkan (avsnitt 2.1).

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för den åtgärd och det ändamål som föredraganden har hemställt om.

KYRKOMÖTET

KYRKOMÖTETS SKRIVELSE 1988:12

1988-08-23

REGERINGEN

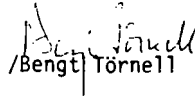
Kyrkolagsutskottets betänkande 1988:10 med anledning av regeringens skrivelse om upphävande av vissa författningar på det kyrkliga området m.m. (RegSkr 1988:2)

./.

Med överlämnande av nämnda betänkande får jag anmäla att kyrkomötet det 23 augusti 1988 bifallit vad utskottet hemställt.

Göran Åstrand

Bengt Törnelli
/Bengt Törnelli

Kyrkolagsutskottets betänkande 1988:10

med anledning av regeringens skrivelse om
upphävande av vissa författningar på det kyrkliga
området m. m. (Reg Skr 1988:2)

REGERINGENS SKRIVELSE

Till utskottet har hänvisats regeringens skrivelse till kyrkomötet 1988:2, i vilken regeringen har förklarat sig vilja inhämta kyrkomötets yttrande över följande lagförslag:

1. Lag om ändring i kyrkolagen
2. Lag om upphävande av tio författningar på det kyrkliga området
3. Lag om ändring i kyrkolagen
4. Lag om upphävande av fem författningar på det kyrkliga området
5. Lag om landgille och städja för vissa församlingskyrkors fastigheter i Lunds och Göteborgs stift

Regeringen har dessutom i skrivelsen redovisat skälen för att inte nu lägga fram något förslag till en samlad lagstiftning för svenska kyrkan.

Beträffande innehållet i regeringens skrivelse hänvisar utskottet till de olika avsnitten i den följande framställningen.

Läronämnden har yttrat sig över regeringens skrivelse. Yttrandet 1988:2 fogas som bilaga 1 till betänkandet.

De för yttrande överlämnade lagförslagen har följande lydelse.

1 Förslag till
Lag om ändring i kyrkolagen

Prop. 1988/89:17
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om kyrkolagen

dels att 2 kap. 3, 4 och 8 §§, 11 kap. 12 §, 19 kap. 6 §, 21 kap., 22 kap. 1 och 2 §§, 23 kap. 1 § samt 26 kap. 6 och 8 §§ skall upphöra att gälla,

dels att bestämmelserna i 27 kap. 1 § till den del dessa avser skyldighet att underrätta regeringen om uppförandet av kyrkobyggnader skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

2 Förslag till

Lag om upphävande av tio författningar på det kyrkliga området

Prop. 1988/89:17

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs följande.

Följande författningar skall upphöra att gälla vid utgången av år 1988, nämligen

1. lagen (1898:90 s. 1) innefattande ändring i 2 kap. 3 § kyrkolagen,
2. lagen (1910:29 s. 2) innefattande ändring i 2 kap. 3, 4 och 8 §§ kyrkolagen,
3. lagen (1925:456) angående anlitande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift,
4. lagen (1927:25) innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång,
5. lagen (1927:26) innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål,
6. lagen (1927:28) innefattande bestämmelser angående högmässogudstjänsts förrättande å annan plats än i kyrka,
7. lagen (1942:118) om anordnande av högmässogudstjänst såsom barn-gudstjänst,
8. lagen (1968:738) med vissa bestämmelser om godkännande av kyrko-byggnad,
9. lagen (1975:1190) om andra allmänna gudstjänster än högmässa,
10. lagen (1975:1192) om ändring i kyrkolagen.

3 Förslag till

Lag om ändring i kyrkolagen

Prop. 1988/89:17

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 13 § och 14 kap. 1 § kyrkolagen skall upphöra att gälla vid utgången av år 1989.

4 Förslag till

Lag om upphävande av fem författningar på det kyrkliga området

Prop. 1988/89:17

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs följande.

Följande författningar skall upphöra att gälla vid utgången av år 1989, nämligen

1. förordningen den 4 november 1772 angående Sabbatens firande samt vissa helgdagars flyttning eller indragning,
2. förordningen (1872:55 s. 2) angående ändring i gällande stadganden rörande gudstjänst vid häradsting.
3. lagen (1910:29 s. 2) innefattande ändring i 2 kap. 13 § kyrkolagen,
4. lagen (1952:48) angående tiden för firande av Marie bebådelsedag, midsommardagen och allhelgonadagen,
5. lagen (1976:173) om gemensamt nattvardsfirande mellan svenska kyrkan och andra kristna samfund i landet.

5 Förslag till

Prop. 1988/89:17

Bilaga 2

Lag om landgille och städja för vissa församlingskyrkors fastigheter i Lunds och Göteborgs stift

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om avgifter för sådana församlingskyrkors fastigheter i Lunds och Göteborgs stift som skall brukas under en prästgård eller annat visst hemman och för vilka landgillet och städjan vid ett åbobyte inte har fastställts av kammarkollegiet efter skattläggning.

2 § Egendomsnämnden prövar frågor om storleken av den avgift som skall betalas till församlingskyrkan.

3 § Egendomsnämndens beslut får överklagas hos kammarkollegiet. Kammarkollegiets beslut får inte överklagas.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

2. Genom lagen upphävs Kungl. Maj:ts brev den 8 februari 1867 och kammarkollegiets kungörelse (1867:9 s. 7) angående landgille och städja för vissa kyrkolägenheter i Skåne, Halland och Blekinge.

UTSKOTTET

Utskottet behandlar de olika delarna i regeringens skrivelse avsnittsvis, i samma ordning som de tagits upp i skrivelsen

1 En samlad lagstiftning för svenska kyrkan

I regeringens skrivelse lämnas en redogörelse för de olika skäl som finns för att inte nu lägga fram något förslag till samlad lagstiftning för svenska kyrkan. Här nämns bl.a.

- betydande ändringar av det författningsunderlag kyrkoförfattningsutredningen har haft att utgå från
- kompletterande utredningsarbete som pågår inom kyrkans område
- behovet av att närmare överväga förhållandet mellan en ny kyrkolag och lagen om svenska kyrkan.

Utskottet konstaterar följande.

Det ankommer inte på utskottet eller kyrkomötet att pröva skälen för att regeringen i ett visst läge inte lägger fram ett lagförslag. Med hänsyn till den klara och övertygande redogörelsen i regeringens skrivelse vill utskottet ändå uttala att det är utskottets egen bedömning att frågan om en ny kyrkolag bör avvakta inledningsskedet i den förestående, genomgripande reformen på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan.

2 Upphävande av äldre författningar inom området för kyrkomötets normgivningskompetens

I regeringens skrivelse förtecknas ett antal författningar, samt vissa föreskrifter i 1686 års kyrkolag, som nu bör upphävas. I skrivelsen anförs flera olika skäl. Vissa av föreskrifterna överensstämmer inte med den av kyrkomötet antagna kyrkohandboken. Beträffande andra har Svenska kyrkans centralstyrelse gjort framställning därför att de hindrar förslag som centralstyrelsen lägger fram för kyrkomötet. Ytterligare andra kan redan nu upphävas som en följd av kyrkoförfattningsutredningens förslag.

Utskottet tillstyrker de föreslagna upphävandena, som återfinns i lagförslagen 1 och 2.

3 1867 års kungörelse angående landgille och städja

I regeringens skrivelse redogörs för den historiska bakgrunden till brukningsrätten till lokalkyrkornas jordar mot landgille och städja. Regeringens förslag i denna del är att egendomsnämnden, i stället för som nu församlingen, skall pröva storleken av dessa nyttjandeavgifter. Den sakliga bakgrunden är att församlingen, från och med ikraftträdandet av den nya lagen om förvaltningen av kyrklig jord, inte längre skall förvalta jorden på församlingskyrkas fastigheter. I avvägningen mellan att låta bestämmanderätten i fråga om landgillena övergå antingen till pastoraten eller till egendomsnämnden, har regeringen föreslagit det senare.

Utskottet tillstyrker det genom skrivelsen framlagda lagförslaget (p. 5).

4 Räntefria lån för uppförande av vissa prästgårdar

I regeringens skrivelse föreslås att den särskilda möjligheten till räntefria lån ur kyrkofonden enligt lagen (1925:456) angående anlåtande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift skall upphöra och att lagen därför upphäves. Lagen, som lär ha tillämpats en gång sedan 1925, saknar tydligen betydelse, särskilt med hänsyn till kyrkofondsreformen och förändringarna i tjänstebostadssystemet.

Utskottet tillstyrker det framlagda lagförslaget, som återfinns i p.2.

5 Föreskrifter om de allmänna helgdagarna

I dag finns ett antal författningsregler om helgdagar - kyrkliga såväl som borgerliga helgdagar. Kyrkoförfattningsutredningen har föreslagit en lag om allmänna helgdagar. Enligt den föreslagna lagen skall med helgdagar avses söndagar, långfredagen, annandag påsk, Kristi Himmelsfärdsdag, annandag pingst, midsommardagen och alla helgons dag samt, i den mån de inte infaller på söndagar, nyårsdagen, trettondag jul, första maj, juldagen och annandag jul. I Kyrkoförfattningsutredningens förslag återfinns inte de som s.k. kyrkliga helgdagar betecknade kyndelsmässodagen, Marie bebådelsedag, påskdagen, pingstdagen och mickelsmässodagen. De infaller i och för sig på söndagar, varför den nya regleringen inte innebär någon ändring i sak.

I regeringens skrivelse anmäls att regeringen har för avsikt att lägga fram förslag till riksdagen om en lag om allmänna helgdagar i överensstämmelse med kyrkoförfattningsutredningens förslag. För att ge kyrkomötet tillfälle att förbereda och besluta egna föreskrifter i ämnet bör de författningar som reglerar de kyrkliga helgdagarna upphävas.

Utskottet konstaterar att det principiellt sett viktiga sambandet mellan kyrkans helgdagar och det borgerliga samhällets nu upplöses i formellt avseende. I praktiken uppstår det inte nu någon saklig förändring, utan sambandet består. De kyrkliga benämningarna kommer att bestå även i den nya borgerliga regleringen. Kyrkoförfattningsutredningen kommenterar detta på följande sätt:

"Enligt vår mening bör begreppet helgdag, även om det också har en kyrklig innebörd, kunna användas i en borgerlig reglering. Helgdagsbegreppet är väl förankrat i det allmänna medvetandet i dess betydelse av vilodag. Att ersätta det med ett annat begrepp torde endast skapa förvirring. Ett bibehållande av begreppet helgdag i lagen och andra författningar innebär dessutom att följdändringar inte behöver göras i de borgerliga författningar som i dag anknyter till detta begrepp. I lagens inledning bör föreskrivas att lagen endast behandlar vad som är helgdag i lag eller förordning. Tillämpningsområdet får härigenom en uttrycklig begränsning till ämnen inom riksdagens eller regeringens normgivningskompetens. Vilka dagar som skall

anses som helgdagar i rent kyrkligt hänseende bestäms av kyrkomötet genom kyrklig kungörelse." (SOU 1987:4, s. 115)

Rent teoretiskt skulle emellertid sambandet omedelbart kunna brytas med stora konsekvenser för kyrkans verksamhet, om det borgerliga samhällets villkor förändrades så att t.ex. söndagar inte längre vore allmänna helgdagar. Utskottet vill uttala förhoppningen att det nuvarande sambandet i fråga om bestämningen av helgdagarna skall bestå, även om lagstiftningens räckvidd begränsas. Utskottet förutsätter att svenska kyrkans centralstyrelse uppmärksammat följer frågans utveckling, så att det nuvarande sambandet så långt möjligt bevaras.

Utskottet tillstyrker det framlagda lagförslaget, som återfinns i p.4.

6 Föreskrifter om rättegångsgudstjänst

I dag finns det ett flertal författningsbestämmelser om rättegångsgudstjänster - den grundläggande i 2 kap. 13 § kyrkolagen.

I regeringens skrivelse hänvisas till kyrkoförfattningsutredningen även i denna del. Möjligheten att hålla rättegångsgudstjänst skall finnas kvar, men det behövs enligt regeringens uppfattning inte regler i lag om en skyldighet för svenska kyrkan att hålla rättegångsgudstjänst. Det är, enligt föredragande statsrådet, tillfyllest att kyrkomötet meddelar egna föreskrifter om sådana gudstjänster.

Utskottet gör följande kommentar.

Rättegångsgudstjänsten är en traditionsrik och levande gudstjänstform som kan ge uttryck åt sambandet mellan kristen tro och rättvisa eller mellan rättsvård och den rättfärdiggörelse som finns i den kristna kärleken. Utskottet ser med tillfredsställelse att regeringen i denna del främst betonar att möjligheten att hålla rättegångsgudstjänst skall finnas kvar. Det säkraste sättet att slå vakt om denna möjlighet vore, enligt utskottet, att bibehålla något av den reglering som finns i dag.

Utskottet vill emellertid inte motsätta sig en avreglering som är en konsekvens av kyrkoförfattningsutredningens principer. Frågan bör istället regleras i en kyrklig kungörelse i enlighet med vad regeringen antagit.

Utskottet tillstyrker därför det framlagda förslaget (p.4).

7 Kyrkliga kulturminnen

I regeringens skrivelse föreslås, som en konsekvens av huvudsakligen den nya kulturminneslagen, att bestämmelser om godkännande av kyrkobyggnad m.m. skall upphävas.

Utskottet tillstyrker det framlagda förslaget, som återfinns i p. 1 och 2.

HEMSTÄLLAN

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1988:2 hos
regeringen anmäler att kyrkomötet tillstyrker de framlagda
lagförslagen.

Stockholm den 19 augusti 1988

På kyrkolagsutskottets vägnar

Karl-Erik Johansson

Sture Johansson

Närvarande: Karl-Erik Johansson, ordf., Lars Svensson*, Bengt
Ljungqvist, Karl-Axel Johansson, Solveig Fridh, Gunnar Lindberg,
Thomas Söderberg, Solveig Eriksson, Sune Holgersson, Yngve
Engström*, Karin Olin, Ingemar Björck, Carl Gustaf von Ehrenheim,
Per Wihlborg och Ege Eghammer

* ej närvarande vid slutjusteringen.

KYRKOMÖTET

KYRKOMÖTETS SKRIVELSE 1988:18

1988-08-24

REGERINGEN

Kyrkolagsutskottets betänkande 1988:13 med anledning av motion om ökade möjligheter för församlingspräst att som tjänst räkna verksamhet utanför eget pastorat

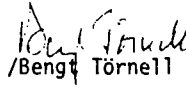

./.

Med överlämnande av nämnda betänkande får jag anmäla att kyrkomötet den 24 augusti 1988 bifallit vad utskottet hemställt.

Göran Astrand

/Bengt Törnelli

Kyrkolagsutskottets betänkande 1988:13

Prop. 1988/89:17
Bilaga 4

med anledning av motion om ökade möjligheter för församlingspräst att som tjänst räkna verksamhet utanför eget pastorat.

Till utskottet har hänvisats motion 1988:27 av Eric Lundqvist i vilken hemställs att kyrkomötet hos regeringen anhåller om sådan ändring i bestämmelser och författningar, att församlingspräst medges rätt att i tjänsten delta och medverka vid konfirmand- och ungdomsläger samt annan församlingsverksamhet, som förläggs utanför pastoratets gränser och att domkapitlet i förekommande fall får utse vikarier och vice pastor.

Beträffande den närmare motiveringen hänvisas till motionen.

RÄTTSLÄGET

Den i motionen angivna bestämmelsen i kyrkolagen 19 kap 18 § reglerar åtgärder vid prästs bortresa. Kyrkoförfattningsutredningen har i sitt slutbetänkande "En ny kyrkolag mm.", SOU 1987:4, sid 39 anfört följande om detta stadgande: "Enligt vad vi inhämtat saknar paragrafen numera praktisk betydelse. Regleringen av olika åtgärder i samband med en prästs tjänstledighet är numera ersatt av kollektivavtalsbestämmelser om prästs tjänstgöringsskyldighet (tjänsteförteckningsavtal för kyrkliga tjänster, TFK)." TFK är numera ersatt av avtal för kyrkliga tjänster (AKT). Enligt AKT 9 kap 27 § har präst vid tjänsteresa och förrättning rätt till ersättning enligt särskilda bestämmelser. Dessa bestämmelser finns i sin tur intagna i allmänna reseavtalet (ARA) med anslutande bestämmelser.

Den av motionären aktualiserade frågeställningen har också varit föremål för regeringens ställningstagande. Regeringen vidtog inte någon åtgärd med anledning av en församlings framställning om avtalsreglering av rätten för präst till ersättning vid deltagande i lägerverksamhet utanför pastoratet, regeringsbeslut 1986-10-09, i ärende KY 779/86. Motiveringen härför framgår av ett i ärendet avgivet yttrande av statens arbetsgivarverk enligt följande:

"Frågan om särskild ersättning till präst som deltar i konfirmandläger har inte behandlats mellan parterna på det statligt reglerade avtalsområdet på annat sätt än att den i förbigående har nämnts i samband med diskussioner mellan SAV och SACO/SR om huruvida en präst har rätt till traktamente under ett konfirmandläger. SAV konstaterade då att det inte förelåg någon skyldighet för en präst att delta i konfirmandläger utanför församlingen och att frågan således låg utanför det område som kunde bli föremål för avtalsreglering. Någon förändring i detta förhållande har inte skett.

I avvaktan på att regeringen tar ställning till om arbetsskyldigheten för präst skall utvidgas till att omfatta skyldighet av ovan angivet slag föreslår SAV att regeringen lämnar Huddinge

församlings framställning utan åtgärd."

Enligt vad utskottet inhämtat grundar sig detta ställningstagande på den bestämmelsen i 19 kap 18 § kyrkolagen.

FRÅGANS TIDIGARE BEHANDLING

Frågan har behandlats vid ett flertal tillfällen vid tidigare kyrkomöten, senast 1985.

I sitt betänkande KL1985:9 behandlade utskottet frågan om rätt för präst att företa tjänsteresa till kontraktssamlingar och i betänkandet KL1985:18 behandlades bl a förordnande av vice pastor i vissa fall samt rätt för församlingspräst att i tjänsten fullgöra uppdrag utanför församlingen. I det första fallet biföll kyrkomötet utskottets hemställan om att hos regeringen begära att en församlingspräst samt pastorats- och kontraktsadjunkt får åtnjuta ersättning för tjänsteresa högst fyra gånger per år för resor till kontraktskonvent i det kontrakt vederbörande tjänstgör, kskr 1985:4. I det senare fallet gick kyrkomötet delvis emot utskottets hemställan och anhöll hos regeringen om ändring i gällande bestämmelser så att församlingspräst i ökad omfattning får i tjänsten vistas utanför församlingen, kskr 1985:22. I bägge fallen har regeringen beslutat att inte vidta några åtgärder i anledning av kyrkomötets framställningar.

UTSKOTTET

Utskottet kan med hänvisning till vad ovan redogjorts för, konstatera att rättsläget synes något oklart.

Kyrkoförfattningsutredningen anser att kyrkolagen 19 kap 18 § numera saknar praktisk betydelse. Om detta antagande är riktigt, och bestämmelsen sålunda måste betraktas som obsolet, medför detta att det inte finns något lagligt hinder för präst att i tjänsten delta i olika aktiviteter utanför pastoratets gränser. Detta kan också uttryckas på sådant sätt att präst har denna rätt under förutsättning att han blir beordrad därtill i tjänsten. Därmed är det också en sådan fråga som kan och, enligt utskottets uppfattning, bör lösas i förhandlingar mellan de avtalsslutande parterna i sedvanlig arbetsrättslig ordning.

Tidigare omnämnt regeringsbeslut kan emellertid enligt utskottets mening inte tolkas på annat sätt än att kyrkolagen 19 kap 18 § fortfarande äger sin giltighet. Under sådana förhållanden kan präst inte medges rätt att i tjänsten delta i olika typer av församlingsverksamhet utanför pastoratet. Utskottet är dock medvetet om att man av praktiska skäl i olika sammanhang infört bestämmelser som med en strikt tolkning av kyrkolagen, inte står i överensstämmelse med denna. Exempel härpå är innebörden i begreppet "åkning i tjänsten" enligt specialbestämmelserna i ARA.

Utskottet kan sålunda konstatera att det finns olika synsätt på tillämpligheten av nu aktuellt stadgande i kyrkolagen. Detta är enligt utskottets mening inte tillfredsställande. Utskottet anser inte heller att en gammal bestämmelse i kyrkolagen skall vara ett

hinder för berörda parter på arbetsmarknaden att i avtal kunna reglera sådant som är angeläget och nödvändigt för ett väl fungerande församlingsliv. Exempel härpå är det i motionen framförda önskemålet om rätten för en församlingspräst att i tjänsten få deltaga och medverka i olika typer av församlingsverksamhet utanför pastoratets gränser.

Mot nu angivna bakgrund finner sålunda utskottet att det finns starka skäl som talar för att få bestämmelsen upphävd. Detta kommer i och för sig att ske i och med tillkomsten av den av kyrkoförfattningsutredningen föreslagna nya kyrkolagen. Emellertid är dess ikraftträdande inte föreslagen förrän den 1 januari 1990 och, enligt vad utskottet erfarit, talar mycket för att ikraftträdandet kommer att framflyttas ytterligare något eller några år.

Utskottet har iunnit de önskemål som framförs i motionen så angelägna att det inte finns skäl att avvakta reformens genomförande i dess helhet. Av denna anledning föreslår utskottet att initiativ till denna begränsade lagändring tas redan nu. Därest förslag om upphävande av nu aktuell bestämmelse läggs redan vid detta kyrkomöte torde det vara möjligt att få det genomfört redan den 1 januari 1989. Härefter har sedan arbetsmarknadens parter möjlighet att lösa frågan i sedvanliga arbetsrättsliga former, utan hinder av de begränsningar om prästs skyldighet att tjänstgöra utanför pastoratets gränser som synes följa av nuvarande kyrkolag.

HEMSTÄLLAN

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställer utskottet

att kyrkomötet med anledning av motion 1988:27 hos regeringen hemställer om förslag till riksdagen om upphävande av 19 kap 18 § kyrkolagen i enlighet med bilagda lagförslag.

Stockholm den 21 augusti 1988
På kyrkolagsutskottets vägnar

Karl-Erik Johansson

Patrik Tibbling

Närvarande: Karl-Erik Johansson, ordf., Rune Norberg, Karl-Axel Johansson, Solveig Fridh, Gunnar Lindberg, Thomas Söderberg, Torsten Gustafsson*, Sune Holgersson, Berith Öhrnberg, Ingemar Björck, Carl Gustaf von Ehrenheim, Per Wihlborg, Urban Gibson, Thure Jadestig och Solveig Eriksson.

*ej närvarande vid slutjusteringen

Förslag till
Lag om ändring i kyrkolagen

Härigenom föreskrivs att 19 kap 18 § kyrkolagen skall upphöra att gälla vid utgången av år 1988.

Innehåll

Prop. 1988/89:17

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 oktober 1988	
1 Inledning	3
2 Föredraganden	4
2.1 En samlad lagstiftning för svenska kyrkan	4
2.2 Upphävande av äldre författningar och föreskrifter	6
2.2.1 Föreskrifter inom kyrkomötets normgivningsområde	6
2.2.2 19 kap. 18 § kyrkolagen	9
2.2.3 Föreskrifter om kyrkobyggnader och kyrkliga inventarier	9
2.2.4 Lagen (1925:456) angående anlitan- den för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift	10
3 Upprättade lagförslag	11
4 Hemställan	11
5 Beslut	11
Bilaga 1 Kyrkomötets skrivelse 1988:12	12
Bilaga 2 Kyrkolagsutskottets betänkande 1988:10	13
Bilaga 3 Kyrkomötets skrivelse 1988:18	23
Bilaga 4 Kyrkolagsutskottets betänkande 1988:13	24